

Polska: Prowokacja czy krwawa burza?

POLSKA:
PROWOKA-
CJA CZY
KRWAWA
BURZA?

1

CEL EDUKACYJNY

Uczniowie potrafią na podstawie krytycznej analizy dwu ówczesnych artykułów w gazetach zdecydować i uzasadnić, który wykład wydarzeń w Poznaniu z 1956 roku jest bardziej wiarygodny. Potrafią w tekstach znaleźć istotne informacje i przetransformować je do własnej interpretacji zdarzenia.

SŁOWA KLUCZOWE

reżimy totalitarne
społeczeństwo obywatelskie
propaganda
stosunek do przeszłości
porównujemy źródła

ĆWICZENIE

ZALECANE KROKI

1. ANALIZA ZDJĘĆ

Oglądanie zdjęć za pomocą lupy i czytanie opisów.

Uczniowie są wprowadzeni do sytuacji zdjęciami z miejsca demonstracji i starają się stwierdzić podstawowy kontekst. Ten pozostaje na razie umyślnie niepełny. Nauczyciel zwraca uwagę na znaczenie opisów.

2. FORMUŁOWANIE HIPOTEZY

Formułowanie hipotezy na temat sytuacji przedstawionej na zdjęciach oraz pytania do dalszego poszukiwania w polach tekstowych.

Kompozycja źródeł pozwala uczniom stwierdzić, że z powodów braku żywności/finansów doszło do protestów, które zostały stłumione siłą.

HISTORIA
CZ-PL
NA PLUS

Drugie pytanie otwiera przestrzeń do dalszych rozważań uczniów nad przyczynami i skutkami wydarzeń rewolucyjnych. Nauczyciel zachęca do zadawania pytań. Uczniowie wychodzą z tego, czego nie wiedzą i mogą żądać dodatkowych informacji z ówczesnej prasy, komentarzy historyków itp.

3. CZYTANIE TEKSTU I

Czytanie artykułu z gazety Rudé právo. Oglądanie reprodukcji za pomocą lupy.

4. WYBÓR ETYKIETEK I

Dopasowywanie słów kluczowych, które najlepiej opisują przekaz tekstu.

Uczniowie mogą zaznaczyć: prowokacja, agenci, stoją za tym imperialiści, próba oczernienia Polski, organizowane z zagranicy, rząd ma dobrą wolę rozwiązywać problemy, ale walczy z wrogami, krótkie wydarzenie, po którym wszystko się uspokoiło.

5. CZYTANIE TEKSTU II

Czytanie artykułu z tygodnika Čechoslovák v zahraničí. Oglądanie reprodukcji za pomocą lupy.

6. WYBÓR ETYKIETEK II

Dopasowywanie słów kluczowych, które najlepiej opisują przekaz tekstu.

Uczniowie mogą zaznaczyć: protest, przedstawiciele Zachodu uczestniczący w targach przemysłowych, starania o lepsze warunki bytu, organizowane przez Polaków, rząd rozwiązuje problemy przez tłumienie protestów, wydarzenia o zasięgu międzynarodowym.

7. DOPASOWANIE ETYKIETEK

Dopasowanie charakterystyk z oferty do poszczególnych tekstów za pomocą przesuwania według tego, jak przedstawiają charakter danej prasy.

Rudé právo: wydawca Komitet Centralny Komunistycznej Partii Czechosłowacji, przejmuje informacje od Polskiej Agencji Prasowej, gazeta cenzurowana, ta sama opinia polityczna jak jedna ze stron konfliktu, dla Czechosłowaków w Republice Czechosłowackiej
Čechoslovák v zahraničí: prywatny wydawca w Londynie, informacje z kilku źródeł, informacje z drugiej ręki, prywatna gazeta, dla Czechosłowaków za granicą.

Uczniowie mogą wybrać niektóre charakterystyki więcej razy, niektórych nie dopasować. Zależy, jak to uzasadnią i użyją w pytaniach końcowych.

8. INTERPRETACJA ŹRÓDEŁ

Uczniowie na podstawie wcześniejszej analizy i krytycznej oceny źródeł decydują, która wersja wydarzeń jest bardziej wiarygodna, modyfikują swoją pierwotną hipotezę dotyczącą wydarzeń w Polsce.

Podejmując decyzję, powinni wziąć pod uwagę informacje o prasie, w której zostały artykuły opublikowane (kto jest ich wydawcą, jak zdobywają informacje, jakie opinie prezentują, co chcą za pomocą tekstu osiągnąć, dla kogo są przeznaczone). Mogą dojść do konkluzji, że będą bardziej ufać tygodnikowi Čechoslovák v zahraničí, ponieważ nie jest to cenzurowane medium, które stara się korzystać z większej liczby źródeł informacji itp. Uczniowie mogą też dojść do wniosku, że żadna prasa nie jest całkowicie wiarygodna, ponieważ wydawcą Rudego práva jest Komitet Centralny Komunistycznej Partii Czechosłowacji (ÚV KSČ), który jest zainteresowany wspieraniem PZPR, przejmuje cenzurowane informacje itp. W przypadku tygodnika Čechoslovák v zahraničí zaś nie są znane jasne źródła informacji i nie wiadomo nic o autorze oraz właścicielowi gazety. Pomimo tego powinni opowiedzieć się za jednym z periodyków i wykorzystać zawarte w nim informacje do rewidowania swojej początkowej hipotezy. W tym momencie uczniowie powinni umieć odpowiedzieć na pytanie badawcze,

tzn. czy chodziło o prowokację kierowaną z zagranicy albo o krwawy bunt. Aby uzyskać właściwą odpowiedź, kluczowym jest, aby uczniowie poddali źródła gruntownej krytyce.

Jeżeli uczniom brakuje jakichś informacji, mogą je znaleźć lub zweryfikować w innych źródłach lub napisać, że mają wątpliwości.

Do opowiedzenia o zdarzeniach mogą również wykorzystać zdjęcia ze wstępu.

KOLEJNE MOŻLIWOŚCI WYKORZYSTANIA NA LEKCJI:

- a) Zalecamy połączenie z ćwiczeniem Węgry: Spisek czy powstanie?, które działa na tej samej zasadzie, ale dotyczy wydarzeń na Węgrzech i wykorzystuje nagrania audio.
- b) Czy we współczesnej prasie można także znaleźć dwa artykuły dotyczące tego samego wydarzenia? Czym różnią się artykuły? Jakie mają wybrzmienie? Kto jest właścicielem danej prasy? Kim są jej czytelnicy?